

Ogólne zalecenie dotyczące odmiany nazwisk polskich i obcych jest następujące: jeśli jest tylko możliwe przyporządkowanie nazwiska do jakiegoś wzorca odmiany, należy to zrobić. Wybierając odpowiedni wzorzec odmiany, należy uwzględnić przynajmniej jedno z następujących kryteriów: płeć właściciela, zakończenie nazwiska, jego narodowość.

Nazwiska kobiet

Nazwiska kobiet o zakończeniu na -a, -ska, -cka, -dzka oraz -ewa, -owa odmieniają się jak przymiotniki.

Dąbrowska - Dąbrowskiej

Konopacka - Konopackiej

Kuncewiczowa - Kuncewiczowej

Pozostałe nazwiska żeńskie zakończone na -a odmieniają się jak rzeczowniki pospolite o podobnym zakończeniu.

Halama - Halamy, Pakuła - Pakuły.

Nazwiska panięskie zakończone przyrostami -ówna, -anka odmieniają się jak rzeczowniki:

Kozakówna-Kozakówny.

Wszystkie pozostałe nazwiska żeńskie są nieodmienne.

Dwuczłonowe nazwiska kobiet odmieniamy według następujących zasad:

- każdy z członów takiego nazwiska zakończony na -ska, -cka, -owa, -ina odmienia się.

Niektóre nazwiska dwuczłonowe są w związku z tym nieodmienne również wówczas, gdy składają się z członu przymiotnikowego, np. Nowak-Borowy, Walewicz-Górny. Jeśli jednak forma podstawowa nazwiska przymiotnikowego jest żeńska (Walewicz-Górna), nazwisko to odmieniamy.

Warto także pamiętać, że na pierwszym miejscu w takich nazwiskach stawia się nazwisko rodowe (Skłodowska-Curie).

Nazwiska mężczyzn

Nie odmienia się nazwisk męskich

- zakończonych w wymowie na „ła” Benoit, Dubois

- zakończonych w wymowie na samogłoskę, np. Nehru

- zakończonych w wymowie na akcentowaną samogłoskę, co w ortografii oddaje się przez -o, -au, -eau, po których mogą występować niewymawialne -s, -x.

Wyjątkiem jest spolszczona forma Rousseau- Russo, Russa.

Można nie odmieniać nazwisk mężczyzn, które są zakończone w wymowie na samogłoski e, o lub sylabę akcentowaną i występują jako składniki podrzędne w wyrażeniach różnego rodzaju, to znaczy w połączeniu z imieniem, tytułem, określeniem zawodu, np. Napoleon Bonaparte, Napoleona Bonaparte albo Napoleona Bonaparte..

Odmieniają się:

- nazwiska mężczyzn zakończone na piśmie na samogłoskę-a (wzorzec identyczny jak dla wyrazów pospolitych i imion o takim zakończeniu): Zola, Zoli.

Wyjątkiem są nazwiska zakończone na „ła”.

Nazwiska kończące się w wymowie na samogłoski -i (pisane -i, -ie), -y, -e (e, é, eé, ai, eu), po których mogą występować nie wymawiane -s lub -x, odmieniają się jak przymiotniki.

Verdi-Verdiego

Słowiańskie nazwiska zakończone na -o odmieniamy jak nazwiska zakończone na -a lub rzeczowniki pospolite o podobnym zakończeniu

Makarenko-Makarenki

Matejko-Matejki, Matejce, Matejkę, Matejką

Niesłowiańskie nazwiska na –o (z wyjątkiem tych, które mają akcent na ostatniej sylabie) odmieniają się według wzorca męskiego.

Rzeczowniki o temacie zakończonym na spółgłoskę miękką (j, ś, ź, ć, dź, ń), funkcjonalnie miękką (sz, ż, rz, cz, dż, c, dz., l) lub tylnojęzykową (k, g, ch) mają w miejscowniku końcówkę -u, pozostałe zaś -e.

Pirandello-Pirandella, Pirandellu

Cagliostro, Cagliostrze.

Tradycyjnie nieodmienne są: Brando, Castro, Eco, Franco, Ionesco.

Nazwiska mężczyzn zakończone w wymowie lub pisowni na spółgłoskę, odmieniają się jak polskie imiona i nazwiska lub rzeczowniki pospolite żywotne zakończone na te spółgłoski.

Nazwiska polskie dwu- i wielosylabowe o formie identycznej z rzeczownikami pospolitymi zachowują takie same oboczności, jakie zachodzą w odpowiednich wyrazach pospolitych. Szczegółności dotyczy to tzw. e ruchomego, opuszczanego w formach odmiany., np. Malec, Malca

Nazwiska jednosylabowe zachowują e, nawet jeśli jest ono ruchome w identycznie zbudowanych rzeczownikach pospolitych : Śmiech, Śmiecha.

Niektóre nazwiska o postaci rzeczowników pospolitych może mieć dwojaki formy odmiany

Dąb- Dąba (a. Dęba)

Gołąb- Gołąba (a. Gołębia)

Kocioł- Kocioła (a. Kotła)

Kozioł-Kozioła (a. Kozła)

Nazwiska w liczbie mnogiej

Nazwiska zakończone w mianowniku lp na spółgłoskę oraz na samogłoski –a, -e, -o, otrzymują końcówkę –owie i odmieniają się jak rzeczowniki.

Nazwiska o formie przymiotnikowej otrzymują końcówkę i//y i odmieniają się jak przymiotniki

Kowalski- Kowalscy

Borowy- Borowi

Dwuczłonowe nazwiska męskie

W rodzimych nazwiskach dwuczłonowych odmieniamy oba człony: Boya-Żeleńskiego, Lehra-Spławińskiego.

UWAGA!!!

Jeśli natomiast pierwszy człon nazwiska złożonego jest dawnym herbem lub przydomkiem, pozostaje nieodmieniany!!!

Pobóg -Maliowski, Pobóg-Malinowskiemu.

Jeśli jednak jest on zakończony samogłoską, może mieć warianty fleksyjne

Ostoja-Malinowski- Ostoja-Malinowskiego, a. Ostoi-Malinowskiego.

W obcych nazwiskach dwuczłonowych odmieniamy również oba człony: Mendelssohn-Bartholdy, Mendelssohna-Bartholdy'ego

Elementy takie jak **Saint, de, von, Ibn, Mac, Mc** nie odmieniają się.